

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

Participatory Administration of School Administrators Under The Pathumthani Primary Educational Service Area Office 2

ณัฐพร วงษ์ไทย¹, วรชัย วิภูอุปโคตร²

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม¹, วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม²

Nuttiporn Wongthai¹, Vorachai Viphoouparakhot²

Graduate student, Master of Education in Educational Administration,
Siam Technology College¹, Siam Technology College²

E-mail: Vorachaiv@siamtechno.ac.th^{1, 2}

Received: March 4, 2021; Revised: May 11, 2021; Accepted: November 30, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ซึ่งการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาจะสร้างประโยชน์ในด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ รวมถึงการส่งเสริมการจัดการศึกษาของผู้เรียนที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน การใช้แบบสอบถามกับตัวอย่างซึ่งเป็นครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 297 คน ในภาพรวมของการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 อยู่ในระดับดี ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลเป็นเพียงด้านเดียวที่มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน ผู้บริหารและครูต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อสร้างโอกาสในการให้ชุมชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดังนั้น สถานศึกษาและชุมชนควรร่วมกันสร้างความร่วมมือในทุกมิติในการจัดการศึกษาโดยชุมชนเพื่อชุมชนและต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

ABSTRACT

The purpose of this research was to propose guidelines for the development of participatory administration of school administrators under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 2. The participation of the community in educational institution management would benefit the environmental development, building and grounds, including the promotion of educational management of learners, responding to the needs of the community. Using questionnaires with the samples obtained by simple random sampling of 297 teachers in educational institutions under the Office of Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 2. The data analysis results showed that the overall performance of the participatory administration of school administrators under the Office of Pathum Thani Educational Service Area Office 2, was at good level. Participation in evaluation was the only activity with moderate level of participation. In - depth interview with 8 school administrators, it was suggested that administrators and teachers must build good relationship with the school stakeholders to open opportunities for them to participate in the school administration activities. Schools and communities should work together in all dimensions of the education management for community and by community for sustainability.

Keywords : Participatory administration, School Administrators, Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้ตรงตามความต้องการของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจในการจัดการศึกษาของชุมชน ในปัจจุบันชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของสถานศึกษา โดยมีการกำหนดให้มีการเลือกตั้งตัวแทนเข้าร่วมเป็นกรรมการร่วมดำเนินการกับ คณะครู และผู้บริหารโรงเรียน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ชุมชนต้องเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ไม่ทางใดก็ทางหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาที่พัฒนาคนให้มีคุณภาพ เต็มศักยภาพ เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และ มีความสุข ในโลกยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารอย่างหลากหลาย เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จำเป็นต้องใช้ แนวคิดและวิธีการจัดการศึกษา

ให้สอดคล้องกับการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม (กนก อร บุญกว้าง, 2559)

การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริมให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ตรงตามความต้องการของชุมชน เป็นการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมใช้ทรัพยากรร่วมกันที่มีอยู่ในชุมชนร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนซึ่งการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องให้ความสำคัญในการบริหารในยุค 4.0 (วรชัย วิภูอุปโคตร, 2564) ปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเป็นนโยบายสำคัญระดับชาติ แต่ยังไม่เป็นที่ประจักษ์ว่าสถานศึกษาได้มีการนำการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการบริหารสถานศึกษามากน้อยเพียงใด ในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการเป็นผู้ประสานงานและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับ

แหล่งวิทยาการหรือหน่วยงานอื่นในการพัฒนาชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชนและบางครั้งผู้บริหารจะเป็นผู้ริเริ่มที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีมีประโยชน์แก่ชุมชน เป็นผู้แก้ปัญหา ในปัญหาบางประการของชุมชนไม่สามารถตกลงกันได้ จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือแนะนำจากบุคคลภายนอก ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชน (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2549) ดังนั้นในการพัฒนาสถานศึกษา โรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการร่วมจัดการศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้หลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาควรระลึกถึง โดยการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนในการจัดการศึกษา นับเป็นกระบวนการที่สำคัญ ที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น (ธนสาร บัลลังก์ปัทมา, 2551) ในการบริหารสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ในยุคปัจจุบันนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ร่วมกันสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในขณะเดียวกันการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียนก็จะทำให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาและมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ ชุมชน มากยิ่งขึ้น (วรชัย วิภูอุปโคตร, 2562)

เหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของ

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ว่ามีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านใดบ้าง ที่มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม และมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ตลอดจนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ ใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนา กำหนดนโยบายและวางแผนการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2
2. เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการวิเคราะห์เอกสารและข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องในการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการสร้างแบบสอบถามเพื่อวัดระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในแบบสอบถามปลายปิด ประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้บริหารสถานศึกษา คัดเลือกจากผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลหรือมีผลงานดีเด่น เป็นที่ประจักษ์ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เอกสารและข้อมูลทุติยภูมิ ด้วยการวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม วัตถุประสงค์ประกอบ การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีค่าความถี่

สูงสุด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผล ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 297 คน และตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและข้อมูลพื้นฐานแบบสำรวจรายการ (Check List) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 6) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล รวมคำถาม 24 ข้อ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของไลเคิร์ต (Likert's Five Rating Scale) โดยกำหนดช่วงคะแนนให้มีความหมาย ดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ระดับน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ระดับน้อย มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ระดับมาก มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 5 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคำนวณหาค่า IOC เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

แบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อสอบถามความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โดยกำหนดขอบเขตในการวิจัยดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกเป็นผู้บริหาร 61 คน ครู 1,316 คน รวมเป็นจำนวน 1,377 คน

2. ตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามได้จากการกำหนดขนาดตัวอย่าง ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 1,316 คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากตาราง Krejcie and Morgan (1970) โดยเลือกตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) สำหรับตอบแบบสอบถามจำนวน 297 คน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ได้เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 8 คน คัดเลือกจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวทางปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ ได้รับรางวัลหรือมีผลงานดีเด่น เป็นที่ประจักษ์ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดย

แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนขนาดเล็ก 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนขนาดกลาง 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนขนาดใหญ่ 2 คน และผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 2 คน โดยการสัมภาษณ์ด้านแนวคิด การบริหารแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วม

วิธีการรวบรวมข้อมูล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการส่งและรับแบบสอบถาม 2 วิธี คือ รับส่งด้วยตนเอง และแนบ QR CODE ให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถส่งผ่านทาง Google Form ได้ เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างโดยตรงตามเวลาที่กำหนด ได้แบบสอบถามคืนมาและสมบูรณ์จำนวน 297 ฉบับ จากแบบสอบถามทั้ง 297 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2.1) วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม คำนวณหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2.2) การวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 วิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งแปลความหมายช่วงระดับความคิดเห็น ออกเป็น 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ต (Likert, 1967)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในประเด็นสำคัญ ๆ ตามตัวแปรด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาค่าความถี่และจัดอันดับและรวบรวมแนวทางการพัฒนา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษา

จากแบบสอบถามการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยติดต่อนัดหมายผู้บริหาร และส่งประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์และทางโทรศัพท์ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาที่นัดหมายโดยมีการจดบันทึก และ บันทึกเทปเสียง ขณะสัมภาษณ์จะสรุปให้ผู้ให้สัมภาษณ์ทราบเป็นระยะ ๆ เพื่อยืนยันคำให้สัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบแบบสอบถามทั้งทางระบบออนไลน์และในรูปแบบเอกสาร พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา

2. นำแบบสอบถามดังกล่าวไปคำนวณหาค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 297 คน โดยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนทั้งสิ้น 297 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 249 คน และเป็นเพศชายจำนวน 48 คน มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 216 คน สูงกว่าปริญญาตรี 81 คน มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 193 คน รองลงมาคือ มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 61 คน มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 10 ปี ขึ้นไปจำนวน 3 คน ประสบการณ์ในการมากกว่า 30 ปีขึ้นไป จำนวน 43

คน และสังกัดในโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 191 คน สังกัดในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 53 คน สังกัดในโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 31 คน และสังกัดในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 22 คน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดี ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน และ

ด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลอยู่ในระดับดีปานกลาง

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 แยกตามรายด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. การมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม	4.01	0.66	ดี	2
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน	4.11	0.63	ดี	1
3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหา	3.45	1.23	ปานกลาง	5
4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.54	1.14	ดี	4
5. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.69	1.04	ดี	3
6. การมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผล	3.33	1.19	ปานกลาง	6
รวม	3.69	.098	ดี	

พิจารณาตารางที่ 1 พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ =3.69) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ =4.11) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม อยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ =4.01) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ =3.69) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ =3.54) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{x}$ =3.45) และการมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.69) ตามลำดับ

2 .แนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม

จากแบบสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนา การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ทั้งหมด 6 ข้อคำถาม ได้แก่ 1) แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ดำเนินการการพัฒนาสถานศึกษาด้านต่าง ๆ 2) แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน

การวางแผน 3) แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ 4) แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 5) แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 6) แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผล ซึ่งตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 8 คน ผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนมากพบว่า เป็นเพศชาย จำนวน 5 คน และเป็นเพศหญิง จำนวน 3 คน มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 7 คน มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 1 คน มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 10 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คน มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 5 ปีถึง 10 ปี จำนวน 3 คน ขนาดโรงเรียนของผู้ให้สัมภาษณ์ที่สังกัดอยู่ พบว่า แบ่งตามขนาดโรงเรียน จำนวนขนาดโรงเรียนละ 2 คน ทั้ง 4 ขนาดโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 8 คน

2. ผลสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งหมด 6 ข้อคำถาม ได้แก่

ตารางที่ 2 ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา ที่เชี่ยวชาญด้านการบริหาร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีแนวทางปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) และมีผลการบริหารสถานศึกษาเป็นที่ประจักษ์

ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์
1. แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาด้านต่าง ๆ	● ผู้บริหารทุกคนยกประเด็นปัจจัยในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ดำเนินการ ดังนี้ - ผู้บริหารต้องเปิดรับความคิดเห็นของชุมชน หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย - สร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียขึ้น และให้เครือข่ายเป็นตัวประสานงานต่าง ๆ - จัดประชุมวางแผนในการพัฒนา การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมและร่วมรับรู้ ร่วมดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่าง ๆ - โรงเรียนต้องมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น โดยมีการนำปราชญ์ชาวบ้าน ที่อยู่ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และในกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ● ผู้บริหาร 5 ใน 8 คน กล่าวว่า การบริหารที่จะทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำได้นั้น ต้องใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบของคณะกรรมการ และต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเป็น "ผู้ถ่ายทอดภูมิความรู้" ในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูชาวบ้าน เครือข่ายการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้

2. แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน	● ผู้บริหารทุกคนยกประเด็นปัจจัยในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผน ดังนี้ - ผู้บริหารต้องเปิดโอกาส และสร้างโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานของโรงเรียน - สร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียขึ้น และสนับสนุนให้เครือข่ายเป็นตัวกลางช่วยกันระดมทรัพยากรในชุมชนมาพัฒนาโรงเรียน - จัดประชุมวางแผนในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมและร่วมรับรู้ ร่วมเสนอแนวทาง ความคิดเห็น - ผู้บริหารต้องมีบุคลิกภาพที่ดี กระตุ้นครูเข้าร่วมกับชุมชน เข้าหา เข้าถึง และเข้าใจชุมชน และกระตุ้นชุมชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนงานกับโรงเรียน ● ผู้บริหาร 2 ใน 8 คน กล่าวว่า การบริหารที่จะทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนได้นั้น ต้องใช้หลักการบริหารโดยให้ทุกฝ่ายต้องยอมรับซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นทางโรงเรียน หรือทางชุมชน ต้องมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน ถึงจะทำให้เกิดการร่วมมือที่ดีต่อกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการวางแผนงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหา	● ผู้บริหารทุกคนยกประเด็นปัจจัยในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในด้านการให้ชุมชนร่วมในการตัดสินใจปัญหา ดังนี้ - ผู้บริหารต้องเชิญ ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาทุกครั้ง เพื่อให้ชุมชนได้รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานต่าง ๆ - สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของให้กับชุมชน ให้ชุมชนรู้สึกว่าตัวเองเป็นเจ้าของสถานศึกษา จะเกิดความรู้สึกรัก และต้องการพัฒนา จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นให้กับสถานศึกษา - ผู้บริหาร ต้องแสดงออกถึงความจริงใจ และต้องให้ครู บุคลากรในสถานศึกษาร่วมสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ซึ่งจะนำมาสู่การร่วมมือกันในการพัฒนาสถานศึกษา ● ผู้บริหาร 3 ใน 8 คน กล่าวว่า การบริหารที่จะทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาได้นั้นผู้บริหารต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้ชุมชนตระหนักว่ากระบวนการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของคนทุกคนในชุมชนการช่วยเหลือการร่วมแก้ปัญหาหรือการมีส่วนร่วมควรเกิดจากความศรัทธาและความเต็มใจอย่างแท้จริง
4. แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	● ผู้บริหารทุกคนยกประเด็นปัจจัยในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานดังนี้ - ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการวางแผนยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาโรงเรียนและผู้เรียนโดยเชิญผู้นำชุมชนมาร่วมปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ - ผู้บริหารสถานศึกษาและครู เมื่อได้รับเชิญไปร่วมเป็นเกียรติในงานต่าง ๆ ในชุมชน ควรถือโอกาสนั้นสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ประชาสัมพันธ์งานของโรงเรียน งานของชุมชน ตามโอกาสที่เอื้ออำนวย เมื่อโรงเรียนเข้าร่วมกับชุมชนแล้ว ชุมชนก็จะมาร่วมกับโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย - ผู้บริหาร ต้องสร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธา โดยความศรัทธาจะมาจากการกระทำของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่เสียสละและทุ่มเทเพื่อบุตรหลานของชุมชน

	โรงเรียนต้องเป็นที่พึงของชุมชนได้ อันนี้จะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือด้วยดี ● ผู้บริหาร 4 ใน 8 คน กล่าวว่า การบริหารที่จะทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการนั้น โรงเรียนสามารถที่จะริเริ่มกิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของชุมชน เป็นสะพานเชื่อมโยง ชุมชน และโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งสองฝ่าย และจะเกิดการเรียนรู้ร่วมกันของทั้งสถานศึกษา และชุมชน
5. แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	● ผู้บริหารทุกคนกล่าวว่า การบริหารที่จะทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์นั้น ผู้บริหารต้องแสดงถึงความจริงใจ และโรงเรียนต้องไม่ใช่แค่เป็นผู้รับอย่างเดียว ต้องแสดงถึงการเป็นผู้นำให้กับชุมชนด้วย ● ผู้บริหาร 3 ใน 8 คน กล่าวว่า การที่จะทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับประโยชน์นั้น ผู้บริหารต้องจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากกว่าที่โรงเรียนจะได้รับฝ่ายเดียว ● ผู้บริหาร 5 ใน 8 คน กล่าวว่า การที่จะทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์นั้น ผู้บริหารต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ความสำเร็จ ของการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ประชุมผู้ปกครอง จัดงานประจำปี จัดนิทรรศการ และแสดงผลงานนักเรียน และมีการยกย่องชุมชน ผู้ปกครอง ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น การมอบเกียรติบัตร โล่เกียรตินักเรียน การประกาศเกียรติคุณ ต่าง ๆ รวมถึง ต้องเปิดโรงเรียนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใช้บริการ เช่น ใช้สถานที่ในการจัดงานสังสรรค์ งานบวช งานแต่งงาน
6. แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลอย่างไร	● ผู้บริหารทุกคนยกประเด็นปัจจัยในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนี้ - ผู้บริหารต้องมีความจริงใจ และสร้างศรัทธาให้เกิดกับชุมชนจึงจะทำให้ชุมชนกล้าที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน - ผู้บริหารต้องสร้างความคุ้นเคยกับสมาชิกของชุมชน - ผู้บริหารควรเข้าหา เข้าใจ เข้าถึง ชาวบ้าน หรือผู้นำชุมชนก่อน สร้างความรัก ความสนิทสนม ก่อเกิดทั้งน้ำใจ ไม่ตรี ความมีสมานฉันท์เชิงญาติมิตร - ผู้บริหารต้องจัดประชุม โดยเชิญชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ถึงผลการดำเนินงานและให้ชุมชนได้มีโอกาสเสนอแนะความคิดเห็น และประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน ● ผู้บริหาร 5 ใน 8 คนกล่าวว่า การบริหารที่จะทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลนั้น ผู้บริหารต้องใช้หลักการบริหารที่เปิดรับทุกความคิดเห็น ยอมรับถึงผลการประเมิน และเปิดกว้าง ไม่มีจิตใจคับแคบ และพร้อมเสมอที่จะมีการปรับเปลี่ยน และเดินทางเข้าหาชุมชนก่อน อย่ารอให้ชุมชนเข้ามาโรงเรียน ความต่อเนื่อง ความสม่ำเสมอ และทำอย่างต่อเนื่อง เป็นประจำจนกลายเป็นวัฒนธรรมขององค์กร และชุมชน จะนำไปสู่ความยั่งยืนในที่สุด

อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับดีเมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน กิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับมนตรา ผลศรัทธา (2557) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า ระดับระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ทับทิม แสงอินทร์ (2559) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับกนกอร บุญกว้าง (2559) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาของชุมชนกรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านเหมือดขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธาเขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน พบว่าอยู่ในระดับมาก โรงเรียนกับชุมชนนำสิ่งที่ร่วมกันคิดมากำหนดเป็นแผนร่วมกันด้วยการระดมทรัพยากรจากทุกฝ่าย และสอดคล้องกับ Diosdado M. (2007) ได้ศึกษาการสร้างควมไว้วางใจให้กับผู้มีส่วนได้เสียด้านการศึกษาผ่านการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนประถมใน

สาธารณะของฟิลิปปินส์ พบว่าอยู่ในระดับมาก และโรงเรียนต้องมีการเร่งจัดตั้งสภาโรงเรียนโดยให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ในกระบวนการต่าง ๆ และสอดคล้องกับ Loeut (2016) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษากรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศกัมพูชา พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประเภทของการมีส่วนร่วมและผู้เข้าร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยตรงในการเรียนรู้ที่บ้านของเด็ก ๆ และการมีส่วนร่วมทางอ้อมผ่านการบริจาคทรัพยากรเพื่อการพัฒนาโรงเรียน และสอดคล้องกับ Abreh (2017) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนในการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน กรณีศึกษาโรงเรียนในอำเภอ ประเทศกานา พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยใช้โรงเรียนภายในชุมชนที่เลือกในสองเขตนี้มีการประสานงานยังไม่ได้ดีเท่าที่ควร นอกจากนี้โครงสร้างการกำกับดูแลโรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการอย่างเต็มที่ การศึกษาแนะนำว่าให้ปรับปรุง และกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้มากขึ้น

2. แนวทางในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา 6 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม 1) เปิดรับความคิดเห็นของชุมชนหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) สร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนขึ้น และให้เครือข่ายเป็นตัวแทนประสานงานต่าง ๆ 3) จัดประชุมวางแผนในการพัฒนา การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมและร่วมรับรู้ ร่วมดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่าง ๆ 4) โรงเรียนต้องมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น โดยมีการนำปราชญ์ชาวบ้าน ที่อยู่ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และในกระบวนการในการ

พัฒนาหลักสูตรต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยทุกขั้นตอน 5) ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบของคณะกรรมการ และต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเป็น "ผู้ถ่ายทอดภูมิความรู้" ในหลาย ๆ รูปแบบ

2.2 ด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ผู้บริหารต้องเปิดโอกาส และสร้างโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานของโรงเรียน สร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียขึ้น และสนับสนุนให้เครือข่ายเป็นตัวกลางในการช่วยกันระดมทรัพยากรในชุมชน เข้ามาพัฒนาโรงเรียน มีการจัดประชุมวางแผนในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมและร่วมรับรู้ร่วมเสนอแนวทาง ความคิดเห็น ผู้บริหารต้องมีบุคลิกภาพการเป็นผู้นำ เน้นการเข้าร่วมกับชุมชน เข้าหา เข้าถึง และเข้าใจชุมชน และกระตุ้นให้ชุมชนเข้าร่วมกับโรงเรียนในการวางแผนงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การร่วมมือกันมากขึ้น

2.3 ด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหา ผู้บริหารต้องเชิญ ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาทุกครั้ง เพื่อให้ชุมชนได้รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของให้กับชุมชน ให้ชุมชนรู้สึกว่าตัวเองเป็นเจ้าของสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหาร ต้องแสดงออกถึงความจริงใจ และต้องให้ครู บุคลากรในสถานศึกษา ร่วมสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ซึ่งจะนำมาสู่การร่วมมือกันในการพัฒนาสถานศึกษา สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้ชุมชน ตระหนักว่ากระบวนการจัดการศึกษา เป็นหน้าที่ของทุกคนในชุมชน การช่วยเหลือและการร่วมแก้ปัญหาควรเกิดจากความศรัทธาและความเต็มใจอย่างแท้จริง

2.4 ด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมโดยเชิญผู้นำชุมชน มาร่วมปรึกษาหารือ

เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและเข้าร่วมงานกับชุมชนในงานพิธีต่าง เช่น งานบวช งานศพ งานวัด งานแต่ง หรือ งานพิธีทางศาสนา สร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาให้ชุมชนรู้สึกว่าการกระทำของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่เสียสละและทุ่มเทเพื่อบุตรหลานของคนในชุมชน โรงเรียนต้องเป็นที่พึ่งของบุตรหลาน และชุมชนได้ อันจะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือที่ดีโดยโรงเรียนต้องริเริ่มกิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน เป็นสะพานเชื่อมโยงชุมชน และโรงเรียน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งสองฝ่าย และจะเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

2.5 ด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ผู้บริหารต้องแสดงถึงความจริงใจ โรงเรียนต้องไม่ใช่แค่เป็นผู้รับอย่างเดียว ต้องแสดงถึงการเป็นผู้ให้กับชุมชนด้วย รวมถึงมีการยกย่องชุมชน ผู้ปกครอง ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น การมอบเกียรติบัตร โล่เกียรตินิยม การประกาศเกียรติคุณ ต้องเปิดโรงเรียนให้ชุมชนเข้ามาร่วมใช้บริการ เช่น การยืมสถานที่ในการจัดงานสังสรรค์ งานบวช งานแต่งงาน

2.6 ด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผล ผู้บริหารต้องมีความจริงใจ และสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับชุมชน จึงจะทำให้ชุมชนกล้าที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน สร้างความคุ้นเคยกับสมาชิกของชุมชน ผู้บริหารควรเข้าหา เข้าใจ เข้าถึง ชาวบ้าน หรือผู้นำชุมชนก่อน สร้างความรัก ความสนิทสนม ก่อเกิดทั้งน้ำใจ ไมตรี ความมีสมานฉันท์เชิงญาติมิตร มีการจัดประชุม โดยเชิญชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ถึงผลการดำเนินงาน และประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้บริหารต้องใช้หลักการบริหารที่เปิดรับทุกความคิดเห็น ยอมรับถึงผลการประเมิน และเปิดกว้าง ไม่มีจิตใจคับแคบ และพร้อมเสมอที่จะมีการ

ปรับเปลี่ยน สร้างความต่อเนื่อง ความสม่ำเสมอ และทำอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม พบว่า ผู้บริหารต้องเปิดรับความคิดเห็นของชุมชนหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และใช้

1.3 ด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ผู้บริหารต้องให้ชุมชนร่วมรับรู้ถึงการดำเนินงาน เพื่อที่จะให้ชุมชนรู้ถึงปัญหาและอุปสรรคที่สถานศึกษาต้องเจอ และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

1.4 ด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมโดยเชิญผู้นำชุมชน มาร่วมปรึกษาหารือ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้เกิดขึ้นซึ่งจะนำมาซึ่งความร่วมมือกัน

1.5 ด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ผู้บริหารต้องมีการยกย่อง มอบเกียรติบัตร หรือประกาศเกียรติคุณแก่บุคคล หรือ ชุมชน ที่มีส่วนในการพัฒนาสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาร่วมใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

1.6 ด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผล พบว่า ผู้บริหารต้องใช้หลักการบริหารที่เปิดรับทุกความคิดเห็น ยอมรับถึงผลการประเมินและเปิดกว้างพร้อมเสมอที่จะมีการปรับเปลี่ยน

1.7 ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม นั้น ผู้บริหารและครูต้อง

หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบของคณะกรรมการ

1.2 ด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า ผู้บริหารต้องสร้างโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานของโรงเรียน สร้างเครือข่ายของชุมชน ผู้ปกครอง หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้สร้างโอกาสให้เกิดความร่วมมือกันในการดำเนินงานแบบร่วมกันคิดร่วมกันทำ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การดำเนินการแบบคณะกรรมการ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และผู้บริหารต้องยอมรับฟังความคิดเห็น รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ มีการใช้หลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม ให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนในการจัดการศึกษา อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมเชื่อมโยงในระดับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่เน้นตามบริบทพื้นที่และขนาดของโรงเรียน

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมในด้านการให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมประเมินผลกับสถานศึกษา การศึกษาความร่วมมือระหว่างชุมชน ช่างเขตพื้นที่เพื่อเห็นมิติในความแตกต่างของความร่วมมือ

เอกสารอ้างอิง

กนกกร บุญกว้าง. (2559). การมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาของชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนบ้าน เหมือดขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายฝั่งใต้ เขต 1. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- ทับทิม แสงอินทร์. (2559). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. (2551). บทบาทประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา. *The city Journal* 85(4)
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ. (2549). *การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน : จากแนวคิดสู่ปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- มนตรา ผลศรีธธา. (2557). *พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- วรชัย วิภูอุปโภคตร. (2562). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนเชิงสร้างสรรค์*. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 15(2).
- . (2564). *แนวทางการบริหารสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุค 4.0*. *วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา* 9(1).
- Abreh, Might K. (2017). *Involvement of school management committees in school-based management: experiences from two districts of Ghana*. University of Cape Coast.
- Diosdado M. San Antonio, David T. Gamage. (2007). *Building trust among educational stakeholders through Participatory School Administration, Leadership and Management*. University of Newcastle, Australia. Management in Education. SAGE Publications.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities, *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). *New Patterns of Management*. New York: McGraw-Hill Book Company Inc.
- Loeurt. (2016). *Community Participation in Education A Case Study in the Four Remote Primary Schools in Samlot District, Battambang Province, Cambodia*, School of Geography, Environment and Earth Sciences Victoria University of Wellington.